

מבוא	עמ' 3
כאב בקרב פגים	עמ' 4
שיטות אנלגזיה לא תרופתיות בקרב פגים	עמ' 5
שיטת העור-לעור בראי הספרות המחקרית	עמ' 6
סיכום ומסקנות	עמ' 9
השוואה בין השטח לספרות	עמ' 10
המלצות	עמ' 11
ביבליוגרפיה	עמ' 12
נספח – טבלת מאמרים	עמ' 14

מבוא

על פי ארגון הבריאות העולמי, 15 מיליון פגים (תינוקות שנולדו לפני השלמת השבוע ה-37) נולדים בכל שנה ברחבי העולם. פגים אלה עוברים בין 10-16 הליכים אבחנתיים וטיפוליים ליום במחלקה לטיפול נמרץ על מנת לקדם את בריאותם. למרות שבדיקות אלה כרוכות בכאבים, ב-40 עד 90 אחוז מהמקרים, הם לא מקבלים טיפול לשיכוך כאבים, אשר יקטין את הכאב הנגרם מהליכים אלה (Herrington, 2011; Cong et al., 2012; Dezhdar, Jahanpour, Bakht, Ostovar, 2016). לכאבים אלה יש השלכות על התפתחות הפג, התפתחות המערכת הניורולוגית שלו, תקופת אשפוזו, הופעת זיהומים, כמו גם על סף הכאב שלו בעתיד (Herrington, 2011). לכן, שליטה ברמת הכאב שנגרמת לפג והקטנתה, הם בעלי חשיבות רבה.

מטרת העבודה היא לבחון את יעילות שיטת העור-לעור בהפגת כאב בפגים בהתערבויות פולשניות, הגורמות כאב בהתבסס על מחקרים שנעשו בנושא בעשור האחרון. העבודה תבחן את השימוש בשיטת העור-לעור כאמצעי להפגת כאב אצל פגים במהלך פרוצדורה כואבת ולאחריה, בהשוואה ושלא בהשוואה לשיטות לא תרופתיות אחרות, כגון סוכרוז, הנקה, עיסוף, כיפוף (Herrington, 2011).

השיטות הנמצאות בשימוש היום, שמתרכזות בצד התרופתי, הן לא מספקות, לא עקביות וחלקן אף יכולות להוביל לנזק גופני, הורמונלי והתנהגותי בשל תופעות הלוואי שלהן (Choudhary et al, 2015). יותר מכך, מחקרים מראים, כי השיטות הלא תרופתיות הן בעלות השפעה גדולה על הפגת הכאב, אינן גורמות לנזק ולעתים יעילות יותר מהשיטות התרופתיות (Cong, 2012; Dezhdar, 2016; Nanavati, Balan, Kabra, 2013). טיפול לא תרופתי בכאב הוא טיפול יעיל, זול ובטוח, אשר מפחית מן הכאב ובמקרים של שיתוף האם בטיפול, הוא מאפשר לה לשהות עם הפג ולתת לו את התחושה שהיא שם בשבילו כאשר הוא נמצא בסביבה טכנולוגית-פולשנית (Gao et al., 2015). על כן, יש לבדוק אלטרנטיבות טיפוליות לא תרופתיות ולשרש אותם כפרקטיקה במחלקות לטיפול נמרץ של פגים.

אחת האלטרנטיבות הטובות להפגת הכאב בקרב פגים היא טיפול בשיטת הקנגורו או שיטת העור-לעור, אשר יושמה לראשונה בשנת 1979 בבוגוטה, קולומביה. שיטה זו אומצה בשנת 2003 על ידי ארגון הבריאות העולמי (Gao, 2015). אולם, רמת היעילות שלה והסיבות להשפעתה עדיין נבחנות על ידי חוקרים רבים בהשוואה לשיטת האינקובטור ובהשוואה לתרופות לא-תרופתיות אחרות (Kostandy et al, 2008). מטרת העבודה היא להביא למודעות את יעילות וחשיבות שיטה זו לצד יתרונותיה הרבים, על מנת שתקודם כשיטה במחלקות הרלוונטיות במדינת ישראל.

כאב בקרב פגים

פגים עוברים מדי יום בדיקות רבות ופעולות חודרניות שחלקן כרוכות בכאב, כגון דיקורים, החדרת צנתרים, נקזים, עירויים, ועוד. בעבר, הסברה היתה כי פגים אינם חשים כאב, מכיוון שמוחם והמערכת העצבית שלהם אינם בשלים דיו, על מנת לחוש כאב. לאור סברה זו, במשך עשורים רבים, פגים לא טופלו באמצעים לשיכוך כאבים במהלך ואחרי פרוצדורות רפואיות כואבות.

משנות התשעים נמצא כי למרות שהפגים אינם מגיבים בבכי לכאב, הם חשים כאב רב בדרגות שונות במהלך פרוצדורות אלה ולאחריהן. זאת בעקבות הצטברות על אודות המבנה הניירו-אנטומי של מערכת הובלת גירוי הכאב, התפתחות ותיפקוד המערכת הנוציספטיבית, לצד שינויים תרבותיים ביחס לכאב ולסבל של תינוקות צעירים (קוינט, 1997; Herrington, 2011). ההכרה כי פגים סובלים מכאב, גם מעלה שאלות אתיות לגביי הליכים פולשניים ללא ניסיונות להפגת כאב לאור הציווי האתי לא לגרום נזק (Johnston, 2008; Mosayebi, Javidpour, Rahmati, Hagani, Movahedian, 2014).

כמו כן, הפעולות המכאיבות בפגייה מתרחשות בשלב התפתחותי מוקדם ובשלב קריטי של התפתחות המוח ועלולים להוריד את סף הכאב בהמשך החיים. גירוי כאב מוביל לתחושת עקה קשה וחוויות הכאב והטראומה שעובר הפג משפיעות בסופו של דבר על המערכת הנוציספטיבית ועל התגובה לכאב. כמו כן, יתכן שיש קשר בין תופעת כאב בקרב פגים לבין תופעות נפשיות בשלב בוגר יותר של חייהם. (אפרת, רונן, 2008; Cong, 2012).

ההכרה בכך שפגים סובלים כאב רב הובילה למחקרים שנועדו למדוד את דרגת הכאב ולבחון שיטות להפגת הכאב או להקטנתו ולחיפוש אחר פתרונות שיקלו על הכאב (Campbell-Yeo et al, 2013). מדידת הכאב נעשית זאת על פי בדיקה של שינויים בקצב הלב או בסטורציה גם במקרים שהילודים אינם מגיבים לכאב בהבעות פנים או בבכי, תנועות גוף, מהירות דופק, שינויים בלחץ דם, רמת חמצן ורמת דו-תחמוצת הפחמן. מדדים אחרים הם רמת האדרנלין, הנוראדרנלין, גלוקאזון, אינסולין, קורטיזול ועוד (קוינט, 1997). יש לציין, כי כל אלה הם סימנים לעקה, אך לאו דווקא לכאב.